

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Srednje stručno obrazovanje

Tvoje zanimanje Tvoja budućnost!

STRUČNIM OBRAZOVANJEM DO SIGURNOG ZAPOSLENJA I USPJEŠNE KARIJERE!

U životu je neophodno samo dva puta donijeti ispravnu odluku...
...jednom pri odabiru zanimanja, a drugi put pri odabiru bračnog druga.

Završetak osnovne škole označava period donošenja važnih odluka, a odabir srednje škole jedna je od najvažnijih odluka u životu mlade osobe. Izbor srednje škole treba donijeti promišljeno i ne prepuštati slučaju. Jedna poslovice glasi: U životu je neophodno samo dva puta donijeti ispravnu odluku, jednom pri odabiru zanimanja, drugi put pri odabiru bračnoga druga. Buduće zanimanje određuje što, gdje i za koliko novca ćemo raditi, a to znatno utiče na cjelokupno mentalno i fizičko zdravlje svake osobe zato što veliki dio dana provodimo radeći na našem radnom mjestu kojim možemo biti zadovoljni ili nezadovoljni. Zato je bitno odabrati ono zanimanje koje ćemo voljeti, za koje imamo tražene sposobnosti ili talent, koje će nam biti zanimljivo, koje će nas ispunjavati i omogućiti ličnu satisfakciju i finansijsku sigurnost. Izbor zanimanja i odgovarajuće srednje škole uzbudljiv je i važan zadatak za mlade, kao i za njihove roditelje koji trebaju usmjeriti svoju djecu, ali ne i odlučivati za njih.

Osnovni cilj ove brošure jeste predstaviti temeljne informacije o mogućnostima školovanja poslije završetka osnovne škole, prednosti odabira stručnog obrazovanja, te upoznati učenike završnih razreda osnovnih škola i njihove roditelje sa pojedinim zanimanjima i iskustvima mladih sa njihovim odabirom stručnog obrazovanja. Ova brošura će pomoći učenicima da pronađu svoje mjesto u svijetu rada, zanimanja i zvanja kako bi donijeli pravu odluku pri izboru srednje škole i budućeg zanimanja.

Pitaš se...

Kako donijeti ispravnu odluku o izboru srednje škole?

Prvenstveno razmisli o svojim interesovanjima, sposobnostima, željama i potrebama.

Upoznaj svijet zanimanja! Koja ti zanimanja ili zvanja u tvojoj lokalnoj sredini, pa i šire nude najbolje mogućnosti zaposlenja?

Informiši se o tome u kojim se školama možeš pripremiti za neki posao ili nastavak studija.

Razgovaraj sa članovima porodice, nastavnicima, prijateljima, školskim pedagogima i psiholozima, službama za zapošljavanje...

Koje vrste srednjih škola postoje?

U Bosni i Hercegovini postoje škole za stručno obrazovanje u koje se ubrajaju srednje stručne, tehničke i umjetničke škole, te opšteobrazovne škole u koje se ubrajaju gimnazije.

Pored toga, postoje i vjerske i specijalne srednje škole.¹

SREDNJE
STRUČNE
ŠKOLE

TEHNIČKE
ŠKOLE

UMJETNIČKE
ŠKOLE

VJERSKE
ŠKOLE

SPECIJALNE
ŠKOLE

Ja biram stručno obrazovanje.

Gimnazije pružaju učenicima široko opšte obrazovanje, a učenike pripremaju za daljnje školovanje na fakultetima ili visokim školama. Školovanje traje četiri godine i za to vrijeme učenici najčešće otkrivaju i razvijaju vlastita interesovanja za određenu oblast. Gimnazija nudi široko obrazovanje, ali ne osposobljava konkretno ni za jedno zanimanje i zaposlenje.

Poslije gimnazije učenici i učenice uglavnom upisuju fakultete, a oni koji ne upišu, uglavnom prolaze programe prekvalifikacije ili dokvalifikacije u cilju zaposlenja.

„Zato....“

...Neka vaš odabir bude stručno obrazovanje.

Najveći broj učenika u Bosni i Hercegovini, njih preko 70%, pohađa tehničke i srednje stručne škole što ne čudi s obzirom na mogućnosti koje učenici dobijaju po završetku škola koje nude stručno obrazovanje. Stručno obrazovanje osposobljava učenika za rad, tj. osposobljava ga za tržište rada i odabrano zanimanje, ali ovisno o školi pruža i mogućnosti daljnjeg školovanja u vidu polaganja majstorskog ispita, nastavka školovanja na visokim školama i fakultetima. Stručno obrazovanje može trajati tri ili četiri godine, stiče se u tehničkim i srednjim stručnim školama koje obrazuju za brojna zanimanja, a neka od njih predstaviti ćemo i u ovoj brošuri.

10 razloga zašto odabrati stručno obrazovanje!

Ukoliko želiš:

1. zanimanje koje će ti pružiti dobru i brzu mogućnost zaposlenja nakon srednje škole,
2. biti relativno rano materijalno osiguran i neovisan,
3. brzo naučiti stručno raditi i steći samostalnost u radu,
4. mogućnost napredovanja kroz rad,
5. priznato zanimanje u društvu i poslovnu mobilnost – dobri majstori i tehničari su uvijek i svugdje traženi i sve više cijenjeni u društvu,
6. pokrenuti vlastiti biznis i osnovati firmu,
7. da svakodnevno vidiš konkretan proizvod svog rada,
8. mogućnost rada i praćenja najnovijih tehnologija,
9. polaganje majstorskog ispita,
10. da se obrazuješ u školi, ali i sve češće u firmi gdje ćeš se susresti sa pravim svijetom rada.

Stručno obrazovanje sve češće nudi obrazovanje na dva mjesta!

Stručno obrazovanje je posebno, jer se obrazovanje sve češće odvija na dva mjesta, u **školi** i u **firmi**, tako da se učenici već na samom početku svog školovanja susreću sa pravim svijetom rada, gdje stiču kvalifikacije i sva potrebna znanja i vještine kako bi po završetku školovanja samostalno obavljali poslove odabranog zanimanja. Obrazovanje na dva mjesta često predstavlja siguran put do zaposlenja, a prednosti ovog vida obrazovanja su višestruke.

Tako se često dešava da učenici po završetku svog formalnog školovanja ostaju raditi u firmi u kojoj su obavljali praktičnu nastavu, odnosno u kojoj su se praktično obrazovali. Firma radije ulaže u učenika kroz njegovo formalno obrazovanje, profilišući ga za proces rada prema potrebama firme, nego što ulaže u prekvalifikaciju radnika. Na ovaj način se učenici obrazuju u potpunosti prema potrebama privrede što naposljetku predstavlja „win-win“ situaciju za učenika i firmu.

Stručno obrazovanje na dva mjesta osigurava mladoj osobi da vrlo rano uđe u svijet rada, upozna pravila poslovanja firme i da stekne znanja koja već u prvoj godini može primijeniti u praksi, što povećava šanse na zapošljavanje.

Izaberite
stručno
obrazovanje.

**Predstavljamo
vam naše heroje
stručnog obrazovanja.**

OPIS POSLA

Bravari izrađuju dijelove metalnih konstrukcija, obrađuju limove, metalne profile i cijevi te izvode razne montažne profile na građevinskim objektima. Završni proizvodi bravarskog posla su: ograde, metalni prozori i vrata, metalni namještaj, dijelovi postrojenja. Bravari koji su zaposleni kod zanatlije ili imaju vlastitu zanatsku radnju izrađuju maloserijske metalne predmete ili dijelove sklopova.

Ovisno o vrsti završenog proizvoda, bravari obavljaju ove radne operacije: zacrtavaju, ručno ili strojno savijaju, bruse, kuju, buše, ručno ili mašinski narezuju navoje, vare postupkom elektrozavarivanja, montiraju sklopove, oštire različite alate, boje temeljnom bojom. U radu upotrebljavaju raznovrstan alat i mašine, čekiće razne težine, pilu za željezo, turpije, metar, pomično zacrtkano mjerilo, mikrometar, uglomjer, ručnu električnu bušilicu i dr.

OBRAZOVANJE: Nakon završne osnovne škole bravari trebaju završiti trogodišnju srednju školu. Srednjoškolsko obrazovanje uključuje usvajanje teorijskih znanja i praktičnih vještina.

**ZAPOSLENJE I
NAPREDOVANJE:** Bravarski posao obavlja se dijelom u zatvorenoj prostoriji pri prirodnoj ili umjetnoj rasvjeti, dijelom i na otvorenom. Nakon položenog završnog ispita bravar se može zaposliti u metalnoj industriji, građevinarstvu, u ostalim industrijskim granama, te u zanatskim radionicama. Može otvoriti i vlastitu zanatsku radionicu.

**SRODNA
ZANIMANJA:** Bravaru su srodna zanimanja: mašinbravar, tokar, glodač, bruslač, alatničar, mašinski tehničar, limar, kovač i zavarivač.

INFORMACIJA: <https://goo.gl/cySyBG> (ili skeniraj QR kod desno)

„Učesnik, a ne učenik!“

„Još kao mali volio sam razne alate. Moja vizija nakon završavanja škole uvijek je bila struka i znanje u kojem ću napredovati u radu i razvijati svoje vještine i tako je moj odabir bio zanat.“

Praktična nastava u proizvodnim firmama bolje je rješenje od praktične nastave u školskim kabinetima, jer je, naravno, drugačiji osjećaj raditi u firmi u kojoj ste učesnik, a ne samo učenik. Biti učesnik u proizvodnom procesu gdje imate mogućnost da praktično savladate posao i da budete dio proizvodnog procesa čini vas važnim i nudi vam znanje primjenjivo na tržištu rada. Učešćem u proizvodnom procesu učenik, odnosno učesnik doprinosi i samoj firmi, a sam učenik odmah po završetku srednje škole postaje spreman za rad.

Trenutno radim u Tvornici alata Goražde d. d. Ovaj posao je veoma perspektivan i zanimljiv, i nije uopšte dosadan kao što možda neki misle. Pri upisu u srednju školu treba voditi računa o mogućnostima zapošljavanja. Goražde je industrijski grad i zanimanja iz mašinskog sektora kao su bravar, alatničar, metalostrugar, CNC operater i sl. nude odlične mogućnosti zapošljavanja i prosperitet, kako ovdje tako i van granica Bosne i Hercegovine.“

Dženan Bašić

23 godine, Bravar u firmi Tvornica alata Goražde d. d. – TAG d. d. Goražde

„**Po završetku srednje škole, učenik je spreman za rad.**“

OPIS POSLA

Nakon školovanja ekonomski tehničari mogu raditi sljedeće poslove: blagajničko poslovanje, popunjavanje knjigovodstvenih dokumenata, knjiženje poslovnih promjena, sastavljanje izvještaja o poslovanju, unošenje podataka u računar, obračunavanje rate i kamate kredita, vođenje poslovnih knjiga preduzeća i kontrolisanje, izračunavanje zarade preduzeća, obračunavanje poreza i dugovanja, pravljenje planova poslovnog uspjeha, planiranje prodaje robe u toku godine, planiranje i organizovanje reklamiranja proizvoda i usluga. Mnogi radni postupci i procedure potpomognuti su i podržani računarskim programima i tako omogućuju brži protok informacija, neophodan u ekonomiji. U svom poslu ekonomski tehničari moraju posebno voditi računa o tačnosti i preciznosti kojom izvršavaju radne zadatke.

Ako rade direktno sa novcem, moraju ga posebno pažljivo prebrojavati i voditi računa da količina odgovara potrebnom stanju. U onom dijelu posla koji se odnosi na kontakt sa klijentima moraju voditi računa da daju tačne i provjerene podatke, ali i da se znaju ispričati, objasniti i otkloniti reklamaciju i prigovore stranaka.

OBRAZOVANJE: Da bi se steklo zvanje ekonomskog tehničara, potrebno je završiti četverogodišnju srednju ekonomsku školu.

**ZAPOŠLJAVANJE I
NAPREDOVANJE:** Ekonomski tehničari u pravilu rade od ponedjeljka do petka, i to uglavnom u jednoj smjeni. Rade u kancelarijama (uredima) ili u poslovnim zgradama banaka. Uredi su im opremljeni personalnim računarima i terminalima.

**SLIČNA
ZANIMANJA:** Poslovi slični poslovima ekonomskog tehničara su poslovi poštanskih službenika, službenika u osiguravajućim društvima, blagajnika, upravnih referenata, te knjigovodstvenih službenika.

INFORMACIJA: <https://goo.gl/cySyBG> (ili skeniraj QR kod desno)

„Stručno obrazovanje nudi pristup tržištu rada od prve godine školovanja.“

„Nakon završetka osnovne škole prvo sam htjela upisati gimnaziju, ali sam se onda predomisli, jer sam shvatila da stručno obrazovanje nudi pristup tržištu rada od prve godine školovanja.

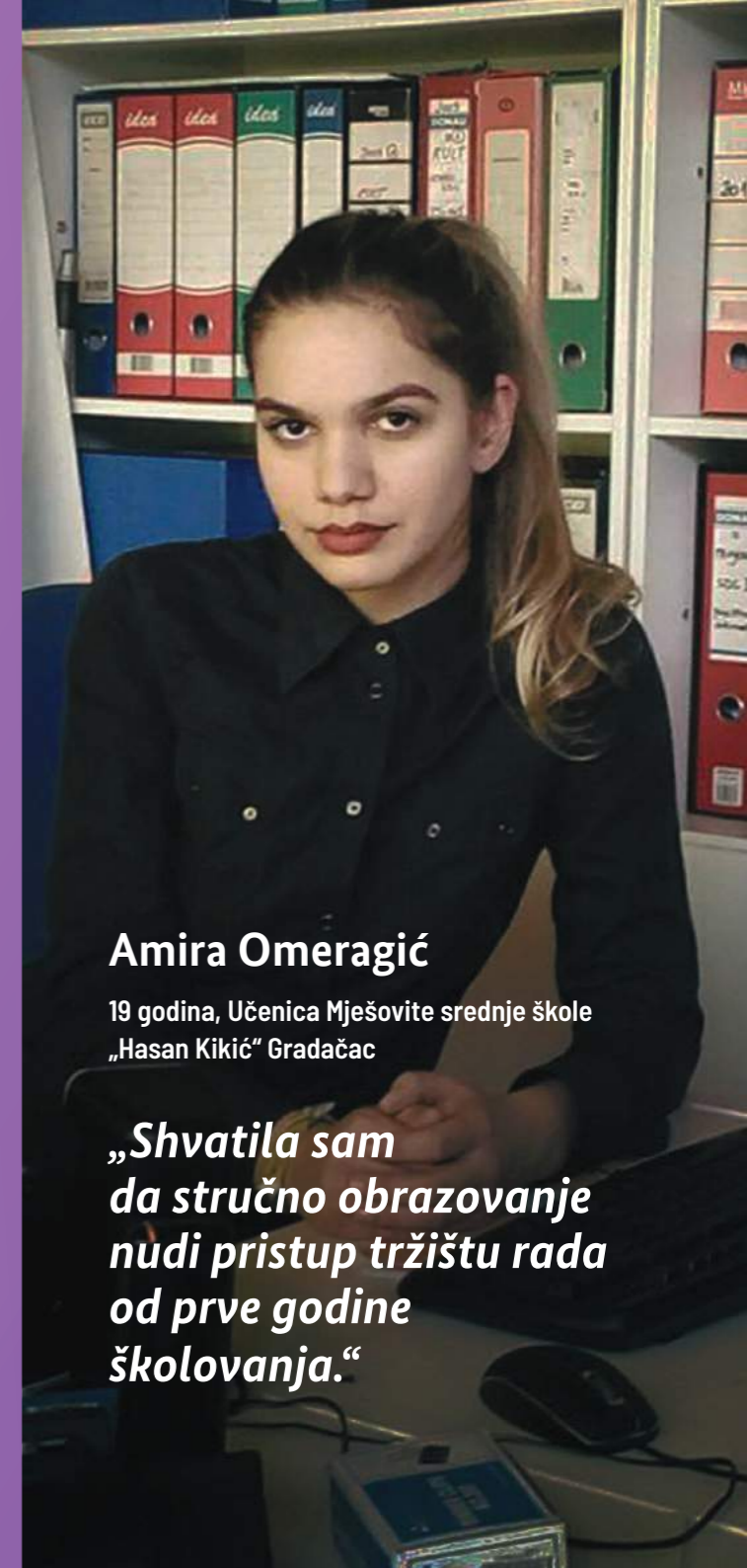
Praktičnoj nastavi u firmama treba posvetiti puno više značaja, jer je praksa ključna. Škola ne može sama i na adekvatan način osigurati kvalitetnu praksu učenicima, jer jednostavno nemaju sve mašine i uz najbolju volju nikako ne mogu stvoriti pravu radnu atmosferu koju učenik ima mogućnost spoznati u firmi. Praktična nastava organizovana u firmi nudi višestruke prednosti pa tako učenici, primjera radi, mogu vidjeti da li zaista to žele raditi po završetku škole, a firma sama sebi obrazuje budućeg radnika.

Mislím da nadležne institucije obrazovanja trebaju donijeti neki vid odluke da se što više prakse obavlja u realnom poslovnom okruženju – u firmama.“

Amira Omeragić

19 godina, Učenica Mješovite srednje škole „Hasan Kikić“ Gradačac

„Shvatila sam da stručno obrazovanje nudi pristup tržištu rada od prve godine školovanja.“

OPIS POSLA

Fotografi snimaju ljude, historijski važne događaje, različite geografske predjele. Time nas podsjećaju na ugodno provedene trenutke ili nam omogućuju da upoznamo ono što nismo mogli vidjeti. Fotografija u nauci pomaže upoznavanju različitih procesa koji su tema naučnih ispitivanja. Često se koristi i u reklami, novinarstvu, policijskim dokumentacijama. Umjetnička fotografija je zasebna grana umjetnosti.

Fotoreporter fotografiraju za novine i časopise. Moraju vješto pronalaziti i snimati zanimljive situacije, najčešće iz područja politike i sporta. Komercijalni fotografi najčešće fotografiraju ilustrativne fotografije za reklame, knjige, časopise, plakate. Oni slikaju različite predmete, ovisno o želji naručioca, snimaju na različitim mjestima i moraju biti upoznati sa različitim tehnikama fotografisanja. Fotografi katkada rade i kao predavači, umjetnički kritičari i kustosi u muzejima.

Fotografije se danas izrađuju na dva načina: standardnim postupkom razvijanja fotografija i modernim kompjuterskim programima. Oni obrađuju fotografije u različitim kompjuterskim programima za obradu te stampaju ili prosljeđuju uređenu fotografiju.

OBRAZOVANJE: Obrazovanje za fotografa može trajati tri ili četiri godine.

**ZAPOŠLJAVANJE I
NAPREDOVANJE:** Fotografi uglavnom rade za printane ili elektronske medije ili imaju status slobodnog umjetnika. Od njihove kreativnosti, vještine obrade fotografije i snalažljivosti ovisi broj angažmana koje će ostvariti.

**SLIČNA
ZANIMANJA:** Fotografu je blisko zanimanje snimatelja. I fotografi i snimatelji snimaju ljude, događaje i predjele. Razlikuju se prema opremi kojom se koriste, ali je ipak sličnost velika. Posao fotoreportera sličan je poslu novinara.

INFORMACIJA: <https://goo.gl/cySyBG> (ili skeniraj QR kod desno)

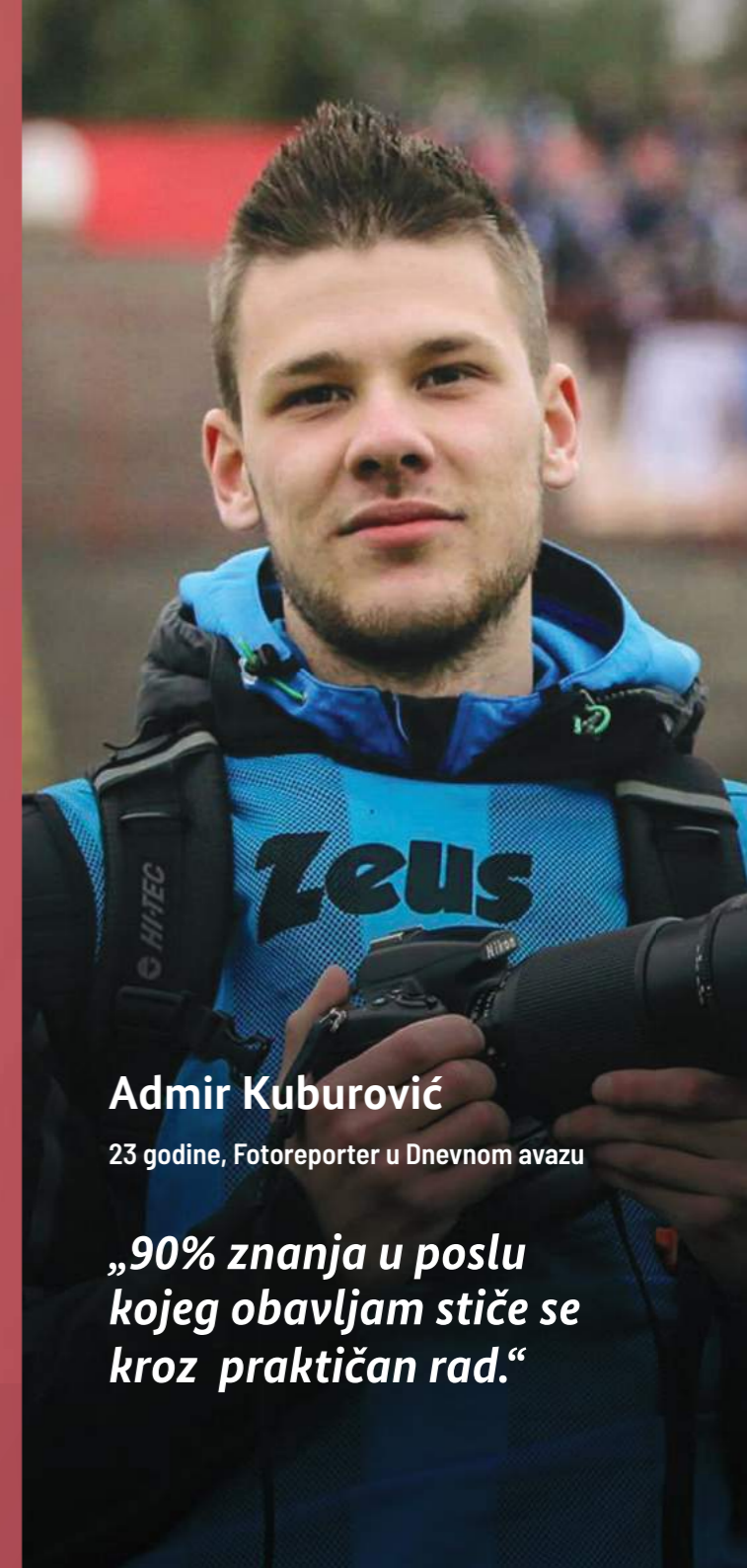

„Danas radim kao fotoreporter u Dnevnom avazu i veoma sam zadovoljan, a moj najveći poslovni uspjeh jeste što sam samostalan u svom radu.“

„Moja odluka pri odabiru srednje škole bazirala se na predznanju, te mogućnostima zapošljavanja po završetku škole. U poslu koji obavljam praksa je 90% zanimanja, te smatram da bi odgovarajuća praksa za vrijeme školovanja u stvarnoj radnoj okolini trebala biti obavezna za sva stručna zanimanja, jer se na taj način automatski povećavaju i šanse za zaposlenje u toj ili sličnoj firmi. Tako sam npr. za vrijeme svog školovanja sve vrijeme radio i honorarno što mi je mnogo pomoglo, jer sam stekao znanja i vještine neposredno primjenjive u praksi.

Danas radim kao fotoreporter u Dnevnom avazu i veoma sam zadovoljan. Moj najveći poslovni uspjeh jeste što sam samostalan u svom radu. Najveća mi je satisfakcija raditi sa poznatim, tako sam, primjera radi, nedavno fotografisao Aleksandru Radović, što je bilo vrlo zanimljivo. Moj uspjeh mjerim u fotografijama ljudi i događaja od velikog značaja. Plakete i priznanja su samo podsjećanje i nagrada za dobar rad.

Mladima bih uvijek radije preporučio stručno obrazovanje naspram opšteg, jer struka bez obzira na zvanje daje odmah mogućnost zaposlenja, a nudi i mogućnost nastavka školovanja.“

Admir Kuburović

23 godine, Fotoreporter u Dnevnom avazu

„90% znanja u poslu kojeg obavljam stiže se kroz praktičan rad.“

OPIS POSLA

Frizeri, kozmetičari, manikeri i pedikeri bave se uljepšavanjem svojih mušterija. Frizeri šišaju kosu, oblikuju frizuru, uređuju trepavice i obrve, muškarcima briju i šišaju bradu i brkove. Da bi frizeri zadovoljili stranke, važno je da se precizno i jasno dogovore o frizuri koju stranka želi. Kako bi se što bolje sporazumjeli, često se služe frizerskim modnim revijama i časopisima. Frizeri peru kosu, šišaju je, kovrčaju i boje i, na kraju, oblikuju frizuru. Dok peru kosu, šamponiraju je i masiraju joj vlasište, ispiraju je i njeguju zaštitnim preparatima koji odgovaraju vrsti i kvalitetu kose. Prilikom bojenja kose ili pramenova pripremaju hemikalije za bojenje i određuju vrijeme držanja boje na kosi te potom ravnomjerno nanose boju. Pošto je proteklo vrijeme potrebno da hemikalije djeluju, frizeri detaljno ispiru kosu i na nju nanose zaštitne preparate. Frizuru oblikuju na dva načina: pomoću četki i fena ili uvijača i haube.

OBRAZOVANJE: Obrazovanje za frizera traje tri godine, što uključuje nastavu u školi i praksu u nekom od frizerskih salona.

ZAPOSLENJE I NAPREDOVANJE: Frizeri rade u zatvorenom prostoru, u dobrim klimatskim uvjetima. Frizerski saloni u kojima rade najčešće su ugodni kako bi privukli što više stranaka. Nakon uključivanja u posao mladi frizeri ne mogu odmah raditi sve poslove, već se s vremenom osposobljavaju za sve frizerske zadatke. Nakon završene srednje škole i određenog radnog iskustva u frizerskom salonu mladi frizeri mogu položiti majstorski ispit.

SRODNA ZANIMANJA: Srodna zanimanju frizera su: kozmetičari, manikeri, šminkeri, poslužitelji u saunama, bazenima i kupatilima, i pedikeri. Pomalo slične i modnim dizajnerima mada modni dizajneri osmišljavaju modne trendove, dok ih frizeri prate.

INFORMACIJA: <https://goo.gl/cySyBG> (ili skeniraj QR kod desno)

„Uspješno sam položila majstorski ispit i pedagošku grupu predmeta, tako da danas posjedujem svoju radnju, a radim i kao nastavnik praktične nastave.“

„Nakon osnovne škole jedina iz mog razreda odlučila sam se za zanimanje frizerke. Sve moje drugarice otišle su u druge škole i danas su moje klijentice. Uvijek sam zamišljala šta se sve od kose može napraviti, a sama pomisao da kroz svoje zanimanje imam mogućnost uljepšati nekoga uticala je na moju odluku pri odabiru zanimanja. Niti jedan javni nastup slavni ili javnih ličnosti ne može proći bez prethodne posjete frizeru. Lijepa kosa određuje izgled i dobrim dijelom osobu.

Većina smatra da kosa tek tako raste i ne pridaju tome nikavu pažnju. Međutim, to nije ispravno, jer pored toga što nas kosa ukrašava i utiče na cjelokupnu estetiku jedne osobe, iza 'kose' se krije cijela nauka, jer na osnovu dlake možete, između ostalog, odrediti i DNK, ali i određena oboljenja jedne osobe. Ovo zanimanje mi pruža mogućnost da budem kreativna, jer mogu da ono što zamislim pretočim u djelo.

Nakon završene škole uspješno sam položila majstorski ispit i pedagošku grupu predmeta tako da danas, pored svoje radnje koju posjedujem, radim i kao nastavnica praktične nastave u školi koju sam i sama pohađala. Mladima bih preporučila stručno obrazovanje, jer im ono omogućava mobilnost budući da se stručna zanimanja traže svugdje u svijetu.“

Merima Vukičević

32 godine, Vlasnica frizerskog salona „Studio Mery“ i nastavnica praktične nastave u Stručnoj školi za uslužne djelatnosti – smjer: fizer-vlasuljar

„Ovo zanimanje mi pruža mogućnost da budem kreativna, jer mogu da ono što zamislim pretočim u djelo.“

OPIS POSLA

Kuhar radi u raznim ugostiteljskim objektima i kuhinjama različitih ustanova i institucija, u različitim uslovima koji odgovaraju važećim propisima. Zadužen je za pripremanje svih vrsta hladnih i toplih jela, što podrazumijeva izbor i pripremu namirnica (kuhanje, pečenje, pirjanje i drugo), njihovo skladištenje i čuvanje, određivanje tehnologije pripremanja hrane, samu pripremu jela, kao i pripremu jela za posluživanje. Prilikom rada vodi računa o brzini i kvaliteti pravljenja jela.

Kuhar sastavlja jelovnik za ugostiteljske objekte, rukuje kuhinjskim mašinama, alatima i posuđem za različite namjene. Kuhar vodi brigu o higijeni prostora i sredstava za rad, te o ličnoj higijeni. Važna osobina kuhara je spretnost i kreativnost u pripremanju jela, korištenju različitih začina i dekorisanju gotovih obroka. Posebno je važno da ima zdrav koštano-zglobni i respiratorni sistem, zdravu kožu, dobar vid, te razvijene osjete okusa i mirisa. Kuhar često radi u smjenama, noću kao i vikendima i praznicima.

OBRAZOVANJE: Nakon osnovne škole učenici se upisuju u trogodišnji školski program za zanimanje kuhara. Kuhari mogu polagati majstorski ispit, a mogu nastaviti školovanje i na višim školama.

ZAPOŠLJAVANJE I NAPREDOVANJE: Kuhari se mogu zaposliti u različitim ugostiteljskim objektima, te mogu otvoriti i vlastiti restoran. U načelu su traženi i dobro plaćeni za svoj posao širom svijeta.

SLIČNA ZANIMANJA: Zanimanje kuhara povezano je sa zanimanjima koja su vezana za sljedeća radna mjesta: šef kuhinje, menadžment restorana/hotela, ugostiteljski tehničar, pekar, mesar, pomoćni kuhar, kao i sa ostalim zanimanjima iz oblasti ugostiteljstva i turizma.

INFORMACIJA: <https://goo.gl/Cs3E4b> (ili skeniraj QR kod desno)

„Kuhari odmah dobiju posao i to mi je bila glavna motivacija za odabir srednje stručne škole.“

„Nisam imao dilemu koju ću školu upisati. Kuhari odmah dobiju posao i to mi je bila glavna motivacija za odabir srednje stručne škole. Osim toga, kuhar možeš biti svuda u svijetu, svako razumije jezik dobre hrane! Počeo sam zarađivati svoj novac sa 17 godina, znači odmah po završetku škole, što mi je omogućilo i da se osamostalim. Mnogo mi je pomoglo što smo za vrijeme školovanja radili praksu u jednom restoranu tako da sam odmah bio spreman za rad.

Doselio sam se iz Goražda u Sarajevo i veoma sam zadovoljan zbog mogućnosti napredovanja. Imam dobre radne uslove, penziona i zdravstveno osiguranje, i ne živim sa roditeljima. Samostalnost mi je veoma bitna, a znanje koje stičem kao kuhar mogu primijeniti svuda. Hrana je osnovna ljudska potreba, a ja volim što sam kuhar i što mogu usrećiti ljude.“

Ibro Brajlović

20 godina, Kuhar u Restoranu „Brajlović“ u Sarajevu

“Volim što sam kuhar i što mogu usrećiti ljude.”

OPIS POSLA

Mašinski tehničar (za CNC mašine) radi u tehničkoj pripremi, organizaciji proizvodnje, neposrednoj proizvodnji, jedinicama kontrole kvaliteta i komercijalnim poslovima (nabava, prodaja, magacinsko poslovanje). Mašinski tehničar (za CNC mašine) radi na izradi tehničko-tehnološke dokumentacije – skiciranju, izradi i razradi nacrt, izboru materijala, izradi materijalnih lista, određivanju vremenskih normi i izradi radnih naloga. Prilikom pripreme i vođenja proizvodnje daje uputstva i nadzire proizvodnju i/ili učestvuje lično u obavljanju pojedinih radnih operacija. Programira i upravlja radom CNC mašina, koristeći računar i aplikativne programe.

U preduzećima mašinske obrade, u pogonima održavanja i proizvodnje mašinskih dijelova i uređaja rukuje klasičnim i numerički upravljanim alatnim mašinama i radi na izradi mašinskih dijelova.

Radi i na komercijalnim poslovima u izradi kalkulacija, komunicira sa strankama, upoznaje ih sa asortimanom, karakteristikama proizvoda, predlaže izbor i vrši prodaju proizvoda.

U oblasti administrativnih poslova radi na pisanju izvještaja, obrađivanju radnog naloga, praćenju zaliha, vođenju skladišne dokumentacije i arhiviranju dokumentacije. Isto tako radi na poslovima osiguranja kvaliteta, te provodi mjere zaštite na radu/protivpožarne zaštite i zaštite životne sredine.

OBRAZOVANJE: Mašinski tehničar (za CNC mašine) obrazuje se u tehničkim školama u četverogodišnjem trajanju. Nakon položenog završnog ispita otvara se i mogućnost daljnjeg školovanja na fakultetu.

ZAPOSLENJE I NAPREDOVANJE: Mašinski tehničar (za CNC mašine) uglavnom radi u zatvorenom prostoru. Dio radnog vremena ili radno vrijeme u cjelini provodi u umjetno osvijetljenom prostoru ili za računarom.

SLIČNA ZANIMANJA: Zanimanju mašinskog tehničara (za CNC mašine) bliska su zanimanja: mašinski tehničar, mašinski tehničar za kompjutersko konstruisanje, tehničar za mehatroniku, programer za CNC mašine, operater na CNC mašinama, obrađivač metala rezanjem, tehničar finalne obrade drveta (za CNC mašine).

INFORMACIJA: <https://goo.gl/P4yw2r> (ili skeniraj QR kod desno)

„Odmah po završetku srednje škole našao sam zaposlenje u struci.“

„Odmah po završetku srednje škole našao sam zaposlenje u struci, u firmi Eco ambalaža d. o. o. Goražde, koja se bavi proizvodnjom kartonskih kutija. Moje iskustvo i iskustvo mojih kolega iz razreda pokazuje da se učenici sa stručnim obrazovanjem brže zaposle nego učenici sa gimnazijom koja sigurno nudi široko opšte obrazovanje, ali te nikako ne priprema za svijet rada.

Po završetku gimnazije slabe su mogućnosti da se odmah zaposliš, jer nisi osposobljen ni za jedno zanimanje, dok se nakon završene stručne škole, možeš odmah zaposliti, a učenici sa završenom tehničkom školu mogu se čak i dalje školovati na fakultetu ukoliko žele. Ja lično ne planiram studirati nego nastaviti raditi u struci koja mi pruža široke mogućnosti.

Moja odluka da odaberem ovu školu i ovo zanimanje bazirana je na iskustvu mog brata, koji je također završio ovu školu, kao i na činjenici da su zanimanja iz mašinskog sektora vrlo tražena u Goraždu.“

Muhidin Hadžavdić

19 godina, Mašinski tehničar (za CNC mašine) u firmi Eco ambalaža d. o. o. Goražde

„Po završetku gimnazije slabe su mogućnosti da se odmah zaposliš, jer nisi osposobljen ni za jedno zanimanje, dok se nakon završene stručne škole možeš odmah zaposliti.“

Indira Hurko

18 godina, Učenica Tehničke škole
„Hasib Hadžović“ Goražde

„Velik uticaj na moj odabir imao je moj stariji brat i njegovo pozitivno iskustvo sa odabirom stručnog obrazovanja.“

„Vjerujem da je jedan od osnovnih razloga drastičnog povećanja djevojaka u ovom sektoru, velika mogućnost zapošljavanja koja se nudi po završetku stručnog obrazovanja i osposobljavanja za direktan rad ali i studiranje ko želi.“

„Oduvijek sam htjela postati mašinski tehničar, a veliki uticaj na moj odabir imao je moj stariji brat i njegovo pozitivno iskustvo sa odabirom stručnog obrazovanja. Dobro osposobljena tehnička lica danas su veoma tražena, kako u mom kantonu, tako i u cijeloj državi pa i šire.

Danas se često neopravdano smatra kako mašinska struka nije za djevojke i žene i kako je to ‘muški poziv’. Ja mislim da nema muških i ženskih poziva, nego da svaka osoba treba birati svoj budući poziv prema vlastitim interesima i prema mogućnostima zapošljavanja nakon školovanja. Veoma sam sretna što se ova predrasuda smanjuje iz dana u dan, pa je tako, primjera radi, od 27 učenika u mom razredu 12 djevojaka, te se ovaj broj povećava iz dana u dan. Vjerujem da je jedan od osnovnih razloga drastičnog povećanja djevojaka u ovom sektoru velika mogućnost zapošljavanja koja se nudi po završetku stručnog obrazovanja i osposobljavanja za direktan rad, ali i studiranje ko želi.“

OPIS POSLA

Precizni alati koji se proizvode u alatnicama služe za rezanje i oblikovanje metala i drugih materijala, a stezna pomagla pridržavaju metal dok se razvrstava, označuje i buši.

Obrađivači metala rezanjem trebaju imati široko znanje o postupcima obrade metala kao što je rezanje, tokarenje, glodanje i brušenje. Moraju poznavati svojstva materijala, npr. tvrdoću i toleranciju topline i biti upoznati sa širokim rasponom metala i legura. U planiranju redoslijeda operacija nužnih za izradu alata služe se nacrtom ili uputstvima. Mjere i označuju dijelove metala koji će biti izrezani tako da sastavljeni čine završni proizvod. Mjerenje i kontrolu vrše mjernim i kontrolnim instrumentima za tačnost. Kako bi provjerili prikladnost izrađenih dijelova, koriste se standardima i specifikacijama.

Obrađivači metala rezanjem rade u zatvorenom prostoru i većinom rade stojeći, a mogu podizati i srednje i teške predmete. Upotreba novih tehnologija koje se temelje na upotrebi računara kao što su CAD i CAM i različiti drugi sistemi mijenjaju i mijenjat će ovo zanimanje.

OBRAZOVANJE: Obrađivači metala rezanjem školuju se u srednjim stručnim školama. Osposobljavanje za to zanimanje traje tri godine.

ZAPOSLENJE I NAPREDOVANJE: Obrađivači metala rezanjem zapošljavaju se u metalnoj industriji u tvornicama ili obrtničkim radionicama. Nakon tri godine rada mogu polagati majstorski ispit koji je preduslov za samostalno vođenje obrtničke radionice.

SLIČNA ZANIMANJA: Bliska zanimanja su im: mašinbravar i bravar.

INFORMACIJA: <https://goo.gl/cySyBG> (ili skeniraj QR kod desno)

„U proizvodnji je budućnost.“

„Odabrano zanimanje mi pruža materijalnu sigurnost, te mogućnost ličnog razvoja i usavršavanja u budućnosti. Mnogi iz mog okruženja nisu razumjeli moju odluku, jer smatraju da trogodišnje zanimanje nema perspektive. Mislim da je to najviše iz neznanja ljudi koji ne znaju šta se sve u životu može postići u struci.“

Mojoj odluci za ovo zanimanje najviše je doprinio moj tetak, koji je također po struci obrađivač metala rezanjem i koji čak posjeduje i vlastiti strug. Još od ranog djetinjstva sjećam se proizvoda koje je moj tetak pravio, što me vrlo fasciniralo. Pored mog tetka, uticali su i moji roditelji, koji su stolari po struci i koji su znali iz vlastitog iskustva da je u proizvodnji budućnost.

Trenutno pohađam drugi razred, a praktična nastava zauzima važno mjesto u mom školovanju pošto dva dana u sedmici pohađam isključivo praktičnu nastavu. U trećem razredu broj dana praktične nastave će se povećati na tri dana sedmično. Prakse nikada ne može biti previše. Po sebi vidim koliko je ona važna. Tako sam u prvoj godini samo teoretski znao šta su navoji ili konusi, dok ih sada već i sam proizvodim na mašinama.“

Miloš Perić

16 godina, Učenik Tehničke škole Gradiška

„Odabrano zanimanje mi pruža materijalnu sigurnost, te mogućnost ličnog razvoja i usavršavanja u budućnosti.“

OPIS POSLA

Tehničar za obradu drveta radi u primarnoj, finalnoj i hemijskoj preradi drveta u oblastima proizvodnje namještaja (masivnog, pločastog, tapaciranog), montažnih objekata, građevinske stolarije, podnih obloga, furnira, ploča, ambalaže, ostalih proizvoda od drveta i preradi drvnih ostataka.

Tehničar za obradu drveta radi u tehničkoj pripremi, organizaciji proizvodnje, neposrednoj proizvodnji, jedinicama kontrole kvaliteta, komercijalnim poslovima (nabava, prodaja, magacinsko poslovanje).

Kada radi na izradi tehničko-tehnološke dokumentacije, vrši skiciranje, izradu i razradu nacрта, izradu krojnih i materijalnih lista, normiranje materijala i određivanje vremenskih normi i izradu radnih naloga. Prilikom pripreme i vođenja proizvodnje daje uputstva i nadzire proizvodnju i/ili učestvuje u obavljanju pojedinih radnih operacija.

Programira i upravlja radom CNC mašina, koristeći računar i aplikativne programe. Radi i na komercijalnim poslovima u izradi kalkulacija, komunicira sa strankama, predstavlja asortiman i karakteristike proizvoda, predlaže izbor i vrši prodaju proizvoda. Radi na administrativnim poslovima – pisanje izvještaja, obrađivanje radnog naloga, praćenje zaliha, vođenje skladišne dokumentacije i arhiviranje dokumentacije. Isto tako radi na poslovima osiguranja kvaliteta, te provodi mjere zaštite na radu/protivpožarne zaštite i zaštite životne okoline.

OBRAZOVANJE: Tehničari za obradu drveta osposobljavaju se za tehnička, industrijska i obrtnička zanimanja i to po četverogodišnjem programu. Nakon položenog završnog ispita školovanje mogu nastaviti na odgovarajućem srodnom fakultetu.

ZAPOSLENJE I NAPREDOVANJE: Tehničar za obradu drveta obavlja poslove u kancelariji, fabričkoj hali, zanatskoj radionici ili prodajnom salonu.

SLIČNA ZANIMANJA: Zanimanju tehničar za obradu drveta bliska su zanimanja: stolar, tapetar i ostala zanimanja vezana za poslove konstrukcije i tehnologije obrade drveta.

INFORMACIJA: <https://goo.gl/7yojry> (ili skeniraj QR kod desno)

„U budućnosti se u svakom slučaju vidim u privredi, kao zaposlenik neke firme u drvnoj industriji ili kao vlasnik vlastite firme.“

„Pri odabiru srednje škole pomogla su mi iskustva starijih prijatelja koji su mi približili zanimanje i njegove mogućnosti, s jedne strane. S druge strane, vođen sam ranim iskustvima iz djetinjstva u kojem sam pomagao ocu i stricu, koji su se bavili obradom drveta.

Odluku da odaberem stručno obrazovanje naspram opšteg kojeg nude gimnazije moji roditelji su podržali od prvog momenta. Činjenica da se poslije stručnog obrazovanja, pogotovo u zanimanju koje sam ja odabrao, dosta brzo dođe do radnog mjesta uticala je i na moju odluku. Školovanje za zanimanje tehničara za obradu drveta vrlo mi je zanimljivo, velikim dijelom zbog praktične nastave koju obavljamo i u školskim radionicama i u firmama. Praksa u školi je dobro organizovana i veoma je zanimljiva, pri čemu praksa u firmi predstavlja ipak nešto posebno. Rad u firmama podrazumijeva rad na pravim industrijskim mašinama i u realnom industrijskom okruženju. U firmama dobijamo prave radne zadatke od mentora što podrazumijeva veću odgovornost, ali i veće zadovoljstvo pri obavljanju preuzetog zadatka.

Svoje prioritete sam posložio u životu. U budućnosti se u svakom slučaju vidim u privredi, kao zaposlenik neke firme u drvnoj industriji ili kao vlasnik vlastite firme.“

Danijel Zrnić

19 godina, Učenik Mašinske škole Prijedor

„Školovanje za zanimanje ‘tehničar za obradu drveta’ jako mi je zanimljivo, velikim dijelom radi praktične nastave koju obavljamo i u školskim radionicama i u firmama.“

OPIS POSLA

Varilac/zavarivač radi u metaloprerađivačkoj, autoindustriji i avioindustriji, brodogradnji, građevinarstvu, kao i u procesnoj industriji. Varilac/zavarivač spaja dijelove metalnih materijala u jednu kompaktnu cjelinu, učestvuje u izradi visokopterećenih konstrukcija kao i izradi predmeta za široku potrošnju.

Posao obavlja prema odgovarajućoj tehničkoj i tehnološkoj dokumentaciji (opisima, tehničkim nacrtima, skicama) kojom su određeni način zavarivanja, alat, mašine i zaštitna sredstva. Postupak zavarivanja izvodi se dodatnim materijalima (elektrolučno i gasno) i bez dodatnih materijala (elektrootporno zavarivanje). Varilac/zavarivač može izvršiti sječenje materijala kao i spajanje materijala lemljenjem. Varilac/zavarivač treba posjedovati visok stepen preciznosti i odgovornosti i spremnost na provjeru osposobljenosti/kvaliteta rada – atestiranje. Zbog specifičnosti zavarivačkog posla i rizika kojima je varilac/zavarivač izložen posebna pažnja pridaje se primjeni mjera zaštite na radu. Zavarivačke poslove može obavljati samo zdrava osoba. Posebno je značajno da ima zdrav mišićno-koštani sistem i disajne organe. Ruke moraju biti spretne i mirne da bi zavari bili što kvalitetniji. Važna je i emocionalna stabilnost (prisebnost, samokontrola) i sposobnost za rad u specifičnim uslovima (rad na visini, pod vodom, skučen prostor itd.).

OBRAZOVANJE: U sadašnjem obrazovnom sistemu varioci/zavarivači osposobljavaju se u srednjim stručnim školama u trogodišnjem trajanju.

ZAPOSLENJE I NAPREDOVANJE: Zbog široke primjene postupka zavarivanja postoji velika potreba za variocima/zavarivačima. Varioci/zavarivači mogu napredovati do više rangiranih poslova brigadira i poslovođe. Varioci/zavarivači mogu se zaposliti u vrlo različitim djelatnostima. Može se očekivati da će se sljedećih godina potražnja za variocima/zavarivačima povećati.

SLIČNA ZANIMANJA: Zanimanju varilac/zavarivač bliska su zanimanja: bravar, bruslač, instalater, monter, mašinski tehničar.

INFORMACIJA: <https://goo.gl/fLdFG7> (ili skeniraj QR kod desno)

„Zahvaljujući školovanju na dva mjesta, u školi i firmi, sam odmah po završetku škole dobio radno mjesto zavarivača u firmi u kojoj sam obavljao praktičnu nastavu za vrijeme školovanja.“

„Moje školovanje odvijalo se na dva odvojena obrazovna mjesta, u školi i firmi. Praktičnu nastavu za vrijeme svog školovanja pohađao sam u GS Tvornici mašina Travnik d. o. o. U ovoj firmi stekao sam mnogo kvalitetnog znanja, te sam odmah po završetku formalnog školovanja dobio i radno mjesto zavarivača u istoj firmi zbog čega sam veoma sretan. Uvijek mi je bila želja da radim na velikom pogonu za zavarivanje, a danas imam priliku da radim na njemu. U slobodno vrijeme uvijek sam pokušavao napraviti male zavarene konstrukcije tako da je moj odabir bio jasan.

Posao zavarivača je veoma interesantan, ovo sam zanimanje odabrao, jer volim ovaj posao. Za sebe mogu reći da sam ostvario svoj san.

Danas možemo čuti brojne predrasude o stručnom obrazovanju, a sa nekim sam se i ja susreo u svojoj okolini. Brojne predrasude su prestale onog trenutka kada sam odmah nakon završetka srednje škole dobio perspektivno zaposlenje u kojem mogu i da napredujem.“

Mirza Spahić

18 godina, Zavarivač u firmi GS Tvornica mašina Travnik d. o. o. – GS TMT d. o. o. Travnik

„Posao zavarivača je jako interesantan, a ovo zanimanje sam odabrao jer volim ovaj posao. Za sebe mogu reći da sam ostvario svoj san.“

„Mislim da je kod zanimanja zavarivača prednost biti žena, jer su žene po prirodi smirene i pedantne, a to je suština zanimanja zavarivača.“

„Za mene nema tradicionalne podjele na muška i ženska zanimanja, mislim da je čak u mom zanimanju prednost biti žena, jer su žene po prirodi uglavnom smirene i pedantne, a to je suština zanimanja zavarivača. Ruke moraju biti smirene da bi varovi bili što kvalitetniji. Pored toga, žene su kreativnije i snalažljivije što se tiče rješavanja sitnih svakodnevnih problema u radu. Mene je, osim toga, posebno privukla činjenica da je velika potražnja za zavarivačima, a ujedno da je mali broj dostupan firmama, pogotovo žena. Želim da steknem nova iskustva i saznanja i da uspijem u ovom poslu.“

Mladima preporučujem da prilikom odabira zanimanja vode računa o tome šta vole i šta ima budućnost. Pored toga, moraju biti svjesni da bez obzira koje zanimanje odaberu neophodno je stalno nadograđivanje i usavršavanje postojećeg znanja. Stručnim školama dajem prednost, jer su zanimanja koja proizvode na tržištu rada traženija i, po mom mišljenju, glavna je prednost da sa stručnom školom možete brže naći zaposlenje, pa i osamostaliti se.“

Enisa Logunja

31 godina, mZavarivač u firmi
GS Tvornica mašina Travnik d. o. o.
– GS TMT d. o. o. Travnik

„Mene je posebno privukla činjenica da je velika potražnja za zavarivačima a ujedno da je mali broj dostupan firmama, pogotovo žena.“

O PROJEKTU

Njemačko Savezno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj (skraćeno: BMZ) finansira, a Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH implementira projekat „Stručno obrazovanje u BiH“. Projekat se provodi u periodu od 2017. do 2019. godine. Cilj projekta jeste uvođenje stručnog obrazovanja koje je zasnovano na saradnji i usmjereno na vještine.

Težište projekta je na sljedećim područjima djelovanja:

- uvođenje kooperativnog obrazovanja na bazi standarda zanimanja, koji su izrađeni uz učešće predstavnika privrede i koji odražavaju potrebe tržišta rada. S istim se ciljem stručno obrazovanje koje se stiče u školi nadopunjuje na mjestu učenja u firmi, pri čemu učenici i učenice dobivaju mogućnost sticanja stručnih kompetencija i vještina u realnim radnim situacijama;
- obrazovanje mentora unutar firmi koji bi kao voditelji obrazovnog procesa u firmama preuzeli odgovornost za učenike i učenice na praktičnom obrazovanju. Tu spadaju stručne vještine iz područja zanimanja za koje se obrazuju, ali i pedagoške kompetencije i sposobnost planiranja;
- razvoj koncepta sistema ocjenjivanja za koji su mjerodavne potrebe privrede;
- mjere za poboljšanje imidža stručnog obrazovanja.

Projekat se implementira u saradnji sa odabranim stručnim školama i firmama u Goraždu, Gradišci, Mostaru i Prijedoru (pilot područja). Sve aktivnosti projekta trebaju suštinski doprinijeti sistemu koji je usmjeren na tržište rada, a time i boljem imidžu stručnog obrazovanja kako bi se povećao kvalitet sistema stručnog obrazovanja i obrazovalo više stručnjaka koji će dati važan doprinos ekonomskom rastu zemlje.

Mi smo izabrali stručno obrazovanje!

*„Mladima bih uvijek radije preporučio stručno obrazovanje nasprem općeg,
jer struka bez obzira na zvanje daje odmah mogućnost zaposlenja,
a nudi i mogućnost nastavka školovanja.“*

Admir Kuburović, 23 godine, Fotoreporter u Dnevnom avazu

*„Stručnim školama dajem prednost jer su zanimanja koja proizvode
na tržištu rada traženija i po meni je to glavna prednost da sa stručnom
školom možete brže naći zaposlenje, pa i osamostaliti se.“*

Enisa Logunja, 31 godina Zavarivač u firmi „GS Tvornica mašina Travnik d.o.o. - GS-TMT d.o.o. Travnik“

*„Dlične mogućnosti zapošljavanja i prosperitet,
kako ovdje tako i van granica Bosne i Hercegovine.“*

Dženan Bašić, 23 godine, Bravar u firmi Tvornica alata Goražde d. d. - TAG d. d. Goražde

Mi smo izabrali stručno obrazovanje!

„Moj uspjeh mjerim u fotografijama ljudi i događaja od velikog značaja. Plakete i priznanja su samo podsjećanje i nagrada za dobar rad.“

Admir Kuburović, 23 godine, Fotoreporter u Dnevnom avazu

„Počeo sam zarađivati svoj novac sa 17 godina, znači odmah po završetku škole, što mi je omogućilo i da se osamostalim.“

Ibro Brajlović, 20 godina, Kuhar u Restoranu „Brajlović“ u Sarajevu

„U firmama dobijamo prave radne zadatke od mentora, što podrazumijeva veću odgovornost, ali i veće zadovoljstvo pri obavljanju preuzetog zadatka.“

Danijel Zrnić, 19 godina, Učenik Mašinske škole Prijedor

Horizontal dotted lines for text input.

Izaberite
stručno
obrazovanje.

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Sjedište društva
Bonn i Eschborn, Savezna Republika Njemačka

Projekat „Stručno obrazovanje u Bosni i Hercegovini“
Splitska 7, 71 000 Sarajevo
Bosnia i Hercegovina
T + 387 33 223 785
F + 387 33 200 494
www.giz.de

U ime
Ministarstva za ekonomsku suradnju/saradnju i razvoj Savezne Republike Njemačke